

Stolpekongen

Han røykte 50 om dagen, men ble likevel kåret til «bestemann i idrett» i militæret. Han har for lengst sluttet å røyke og lagt opp som idrettsmann hele to ganger, men når ingen ser han, så løper han fortsatt sine ukentlige mil.

Tekst og foto: Marianne Røhme

S måløpende forflytter vi oss fra parkeringen ved Brandbu stadion, ned bakken og til høyre innover mot idrettsplassen. Sola varmer godt denne junidagen, og vi kjenner at endelig har det blitt sommer også på det sentrale Østlandet. Skjønt noen vil vel stille spørsmål ved hvor sentralt Brandbu er plassert på Norges-kartet, men på Østlandet er det iallfall.

Olav Engen løper i kjent orienteringsløperstil med kartet brettet foran seg og blikket vekselvis festet på kartutsnittet og landskapet rundt på utkikk etter den første stolpen på vår stolpejakttur. Selv om det kun er noen små hvite bomullsskyer til pynt på himmelen, har Olav lagt kartet inn i en vannrett plastlomme beregnet for orientering og brettet det slik at det kun er de første postene som er synlige i kartutsnittet.

– Plastlomma har jeg kjøpt av Idrettsbutikken som er de som driver Kondisbutikken for oss,

Registrerer: Olav tar nærbilder av alle stolpene han besøker. Når han kommer hjem, går han inn på Stolpejakten.no og registrerer bokstavkoden nedenfor QR-koden.

forteller Olav og legger til at plasten er beregnet for orientering og gjør at kartet lar seg lett brette mange ganger uten at det blir skadet eller at det blir hvite streker i det.

I det ene hjørnet av idrettsplassen, på utsiden av løpebanen, finner vi den første stolpen. Olav stopper opp og tar bilde av stolpen med løpebanen i bakgrunnen. Deretter går han tett inntil stolpen og tar et nytt bilde, nå av QR-koden og bokstavene som står skrevet på stolpen – selve stolpekoden.

– Jeg tar alltid minst to bilder av hver stolpe. Det ene, som er av stolpen i miljøet, legger jeg ut på bloggen min når jeg omtaler stolpeturen, mens det andre bruker jeg når jeg skal registrere stolpene på Stolpejakten.no. Jeg kunne også ha scannet QR-kodene og lastet dem opp til appen for Stolpejakten fortløpende, men ettersom jeg uansett vil ha bilder av dem, er det raskere for meg å konsentrere meg om å fotografere og heller registrere stolpene på nett når jeg kommer hjem, sier han.

Selve «stolpestoppet» varer ikke mer enn et par-tre sekunder. Akkurat som orienteringsløperen løper Olav bort til posten, registrerer og farer videre mot neste post.

Startet som o-løper

Olav startet sin idrettskarriere med å løpe orientering i 14-15-årsalderen. Ifølge han selv var han god til å løpe, men elendig til å orientere. Likevel stilte han opp på flere orienteringsløp og var også med i militær-NM i orientering.

– Det var egentlig ganske rart at jeg var så god til å løpe. Jeg var jo vanerøyker allerede i 14-årsalderen, og både som sjømann i 16-20 årsalderen og da jeg var i militæret, røykte jeg en pakke tobakk om dagen. Det tilsvarer 50 rullsigaretter, sier Olav, og ser en smule sjokkert ut.

Etter militæret ble det idrettslige satt litt på vent. Han giftet seg og fikk barn, og tida ble brukt på jobb og familie. Han gikk noen turer på beina og på ski, men bortsett fra dette ble det ikke mye trening i noen år.

Den egentlige idrettskarrieren startet ifølge Olav i 1978. Da hadde han blitt skilt og deretter kraftig forkjøla, noe som medførte at han gjorde et tappert forsøk på å slutte å røyke. Han hadde prøvd å slutte utallige ganger tidligere uten hell, men denne gangen klarte han det virkelig.

Som ikke-røyker gjenopptok han løpingen. Formen var ikke som den en gang var, og det tok han en hel måned før han klarte å løpe fire kilometer. I dag 39 år seinere har han gjennomført til sammen 2171 konkurranser. Halvparten er orienteringsløp, resten er for det meste løp og noen skirenn, herunder 12 Vasalopp. Olav har ført statistikk over alle konkurransene sine, så dette vet han.

Til å begynne med samlet han på resultat-spalter og omtaler fra lokalavisene der han hadde konkurrert. Seinere fikk han PC og

Beskyttet: Kartet har han brettet slik at han får riktig utsnitt, og lagt det i en plastlomme.

kunne lage regneark med detaljerte data registrert fra hver konkurranse. Da PC-en ble utrangert og han fikk en ny, ble dataene overført, og slik har konkurransedataene gått fra PC til PC i en hel digital tidsalder. Nå har han også kopi av statistikkene sine i nettbaserte skyløsninger. Alt er sikret mot ethvert virus eller datakrasj.

Hvis du tror Olav er en typisk samler, må vi korrigere deg. Olav samler ikke på noe. Han registrerer.

– For meg er ikke antall løpte kilometer, høydemeter eller treningstimer viktige. Jeg er heller ikke opptatt av å løpe flest mulig maraton- eller ultraløp. For meg har hver enkelt konkurranse vært interessant. Jeg har likt å reise rundt og se på nye områder som jeg har konkurrert på. Jeg har kost meg i naturen og sammen med gode venner, sier han.

Synet begrensende

Det var synet som ble begrensende for den middelmådige orienteringsløperen. Da han fikk problemer med å lese de detaljerte orienteringskartene, som vanligvis har langt mindre målestokk enn stolpejaktkartene, fant han ut at han ville slutte som orienteringsløper og heller begynne å løpe vanlige løp.

Han hadde debutert på halvmaraton noen år tidligere og løpt i mål på tida 1.18.10.

– Jeg følte ikke at jeg var noe god. På 80-tallet var det mange av de som konkurrerte som løp på under 1.15. Etter hvert så stabiliserte jeg meg på den tida selv også, forteller Olav.

Selv om han ikke syntes han var særlig god selv, så kan vi meddele at han i Sentrumsløpet fikk flere plasseringer som topp 10 i klassen. I Oslo Maraton i 1984 løp han inn til en 145. plass av totalt 2883 menn på halvmaraton på tida 1.16.43, og han ble nummer 68 av 1160 i klassen sin i en alder av 34 år.

I 2005 begynte han å lukte litt på ultra, og da det ble mulig å være med i terrengultra i 2007, ble det dette som ble hans store lidenskap.

– Hadde vi hatt terrengultra tidligere, så ville jeg heller drevet med det enn med orientering, forteller Olav, som kan skilte med hele 44 ultraløp i sine statistikker.

Elsker stolpejakt: Olav Engen reiser fra sted til sted og driver stolpejakt. I fjor var han én av ni som hadde registrert alle de 2021 stolpene på Stolpejakten.no.

Den tredje stolpen

Brått løper vi ikke lenger, men sakker av til rask gange. Det er folk i gatene på Brandbu, og ifølge Olav så liker han best å gå blant folk. Det er mer sivilisert enn å løpe.

– Hvorfor det, lurer jeg.

– Det er bare en greie jeg har. Hadde jeg vært noen år yngre og ikledt løpeshorts så ville det stilt seg annerledes, men jeg liker best å gå i tettbygde strøk når folk ser meg. Og dessuten synes jeg ikke det skal se ut som vi stresser slik når vi er på stolpejakt, smiler Olav og går så fort at jeg lurer på hvordan beina klarer å forflytte seg i et slikt tempo.

Ved parkeringen til Europriis finner vi den tredje stolpen på dagens tur. Olav ser den før meg, stopper opp, sikter og skyter et bilde fra sitt Olympus kompaktkamera. Jeg bråbrems for ikke å krasje med Olav før jeg tar fram mitt eget kamera og rekker akkurat ikke å knipse noe godt bilde av Olav som tar bilde av stolpen.

– Det byr seg flere anledninger, sier Olav og fortsetter i rask gange over elva Vigga og opp en liten bakke til vår fjerde post for dagen.

Olav går tett inntil posten for nærbildet av QR-koden og bokstavene under, for så å gå videre forbi for å få et nytt bilde av stolpen med elva i det fjerne som skaper et miljø i bildet.

Når han skal rapportere fra dagens stolpejaktturn på bloggen OptimistGammeln, er det dette bildet med elva i bakgrunnen som skal legges ut. På bloggen legger han ut omtaler av alle stolpeturene sine, og dem er det mange av. I fjor var han én av ni som besøkte alle stolpene i Stolpejakten.no. Totalt på fire år har han tatt bilder av 5587 stolper og tilbakelagt 3171 kilometer. Det vet Olav. Han fører nemlig statistikk for stolpeturene sine også, men han samler verken på stolper eller kilometer. Hvis det er noe han samler på, så er det opplevelsene.

Best i militær idrett: Selv om Olav røykte 50 om dagen, klarte han å kvalifisere seg til denne. Foto: Olav Engen

Til bloggen: Dette bildet av stolpen i miljøet skal Olav bruke på bloggen OptimistGammeln når han skal skrive blogg fra stolpejaktturen på Brandbu.

– Jeg liker å dra på stolpejaktturner. Dette er en kjempefin mulighet til å bli godt kjent i både nærmiljøet og andre deler av landet. Selv om jeg har vært på stolpejakt på et tettsted et år, så er det likevel moro å komme tilbake neste år og se nye områder av stedet. En kan bli overasket over hvor store «de små stedene» kan være, sier han.

Olav pleier også å skrive litt om de attraksjonene som ligger i tilknytning til stolpene. Når han passerer et interessant sted, googler han det og skriver litt om det på bloggen.

– Jeg bruker like mye tid på å skrive bloggen som på gjennomføringen av turen. Jeg får derfor aldri publisert bloggen fra turen samme dag som jeg har vært på stolpejakten, sier Olav som ofte bruker syv timer på en stolpejaktturn.

Livets opp- og nedturer

Stolpekongen vår har lagt opp som idrettsutøver to ganger. Den første gangen var da han ble hjerteoperert i januar 2014. Da tenkte han som så at «det var det» og at det ikke kom til å bli flere konkurranser nå som han hadde fått påvist angina og måtte gjennom en trippel bypassoperasjon.

Etter operasjonen begynte han å gå. Først noen få meter, og snart var meterne blitt til både kilometer og mil. I juni fem måneder senere stilte han til start i Marka24 i Nordmarka, et 24-timers orienteringsløp i regi av turistforeningen der det er om å gjøre å finne så mange poster som mulig. Med seg på turen hadde han kompisen, legen og ultraløperen Gunnar Fæhn.

Gjennomsnittstid: En skal ikke stresser på stolpejaktturn. Likevel er Olav svært opptatt av å prøve å holde gjennomsnittstida (bruttotid) på under 10 minutter på kilometeren.

– Det var kanskje litt drøyt å gjennomføre dette så kort tid etter operasjonen, men det gikk greit. Vi tilbakela 110 kilometer det døgnet. Jeg ble fryktelig sliten og vi måtte roe ned veldig på slutten, forteller Olav.

Året før ble Gunnar og Olav nummer ni totalt i Marka24. Det året var det mange av ungdommene som måtte se seg slått av de to ultraløperne.

Den første jakta

En måned etter Marka24 i 2014 dro han på sin første stolpejakt. Den gikk på Gjøvik. Han hadde fått kartet tilsendt av en kamerat som var fra området og som mente det var en fin måte å aktivisere den hjerteopererte Olav. Kameraten tenkte nok ikke at Olav kom til å reise opp og ta alle postene på en dag, men det gjorde Olav. Totalt ble det 65 stolper og 29 kilometer den dagen, og halvveis i løypa ble han intervjuet av Oppland Arbeiderblad som syntes prestasjonen var imponerende.

Olav skjønte etter hvert at han hadde offentliggjort for tidlig at han hadde lagt opp som konkurransedeltaker. Det å bli hjerteoperert var tydeligvis ikke til hinder for fysisk aktivitet. Nå som hjertet var reparert, og han gikk på faste medisiner, kunne det nesten virke som om det ikke var grenser for hva kroppen kunne klare, og dermed var han i gang igjen som terregultraløper.

Han trente løping og konkurrerte akkurat som før. Så en dag merket han at han ikke lenger likte det at han måtte løpe for enhver pris. Han kjente at han følte han var ferdig med «å måtte» løpe fordi han trente til en konkurranse. Nå ville han gå. Og akkurat som Forrest Gump, så sluttet også Olav å løpe. Iallfall så løp han nå bare når han hadde lyst, og konkurranser var han helt ferdig med.

Han offentliggjorde på Facebook at han hadde lagt opp, og flere lurte på hva det innebar. Skulle han slutte å engasjere seg i Romerike Ultraløpeklubb eller i løpene sine, Romeriksåsen På Langs og Bislett 24-timers? Nei, det skulle han ikke. Han skulle bare slutte å løpe konkurranser, svarte Olav.

Det var iallfall helt til han fikk invitasjon fra Møkster Maraton, et løp på øya Møkster ytterst i havgapet sørvest for Bergen. Løypa går på det lille som er av vei på øya og på stier og grasunderlag slik at den danner en runde på 4,2 kilometer. De som løper mara-

Variert terreng: Stolpejakten foregår i både urbane strøk og skogsterreng.

ton, løper 10 runder, mens deltakerne på ultradistansen løper 15. Arrangøren inviterte Olav vestover som hedersgjest; han skulle få fri reise og startavgift til ultradistansen på 63,3 kilometer, og 5. august var han å finne på startstrekken.

– Var dette å regne som et comeback, Olav?

– Nei, jeg reiste ikke over for å hevde meg i konkurransen, men for å være med og oppleve løypa, forteller han, og legger ikke skjul på at han synes det var svært hyggelig å bli invitert som hedersgjest.

– Det var en ære. I tillegg er det utrolig flott på Møkster, og miljøet rundt arrangementet er helt fantastisk, forteller han.

Alene på jakt

En gang reiste Olav på stolpejakt til Lillehammer. Da hadde han Gunnar Fæhn med som reisefølge. Noen ganger er han også ute sammen med andre løpevenner, men stort sett er dette noe han gjør på egen hånd.

– Jeg liker å være fleksibel og kunne dra akkurat når det passer meg. En dag kan jeg

tenke at neste dag skal jeg gå stolpejakt i Østfold. Når neste dag kommer, så finner jeg kanskje ut at jeg ikke rekker det likevel, og velger heller å dra til Nannestad eller kanskje ikke på jakt i hele tatt. Dersom jeg skal planlegge sammen med andre, må jeg holde meg til avtalene og er ikke like fleksibel som jeg er når jeg opererer alene, sier Olav og innrømmer at han trives godt i eget selskap.

Han synes stolpejaktturene er trivelige enten de er i tettbygde strøk eller i terrenget.

– Det er så mye pent å se på. Mange er så utrolig flinke til å stelle hagene sine. Det kan se ut til at det har en smitteeffekt på flere. Dersom jeg kommer til en fin hage, så følger det gjerne flere flotte hager etter hverandre i samme gate, og kommer jeg til en forsømt hage, så er det gjerne slik med flere hager i det samme området, forteller Olav.

– Når jeg ser hus eller hager som roper på litt stell, så minner det meg om den tida jeg selv hadde hus og hele tida hadde dårlig samvittighet for noe som burde vært gjort. Og når jeg ser velstelte hager, så får jeg litt

den samme følelsen som jeg fikk da jeg selv hadde gjennomført det påkrevde vedlikeholdet eller stellet, og kunne kose meg med resultatet, fortsetter han.

I 2013 solgte Olav og kona Else huset og flyttet inn i leilighet ved Vorma i Nes kommune. Nå kunne han slutte å bekymre seg for vedlikehold og plenklipping, men isteden sitte på den 27 kvadratmeter store innglasjede verandaen og skue utover elva, på båttrafikk og fugleliv.

De siste stolpene

Innimellom dukker det opp reine vriompeiser av noen stolper på jaktturene til Olav. Slik er det også på turen vår i Brandbu. Noen stolper kan være vriene fordi de er feilplasserte på kartet. Da pleier Olav å ta fram appen.

– Dersom plasseringen av stolpen er feil på kartet, er det lite å gjøre med det når kartet er ferdig trykket, men appen er alltid oppdatert, sier han.

Andre stolper er vriene fordi de står ute i tett terreng et godt stykke fra stien vi følger. →

– Vi skal inn her og bevege oss cirka 120 skritt i den retningen, sier den erfarme, men i egne øyne ikke så dyktige, orienteringsløperen.

Olav vasser avgårde gjennom kratt, kvister og lyng, mens jeg følger etter så godt jeg kan samtidig som jeg ser etter brennesler og hoggorm.

– Den skal stå ved en stein, sier Olav, og kort tid etterpå har vi gått 120 skritt, og har steinen og stolpen rett foran oss.

– Den neste stolpen skal stå oppe på en kolle rundt 120 skritt herfra igjen. Det må bli oppover her, sier Olav og legger avgårde.

Etter 120 skritt, og oppe på en kolle, ser han at han hadde lest feil i stolpebeskrivelsen. Det var stolpe nummer 90 som skulle være oppe på en kolle, mens den vi gikk mot var stolpe nummer 89 som skulle være i et søkk, og for å komme dit burde vi gått 120 skritt på en litt annen kurs. Olav går raskt videre da han oppdager feilen. Bak småløper jeg som har gitt opp å se etter brennesler og hoggormer. Det går nok bra, tenker jeg. Det tenker Olav også, men etter å ha saumfart området et par ganger, velger han å hente fram mobilen og kartet på Stolpejakt-appen. Her kan vi se hvor stolpen skal være og hvor vi er i forhold til stolpen. Vi fatter nytt mot og haster videre. Etter en stund oppdager Olav at det er dårlig dekning, prikken som representerer oss på kartet på mobilappen vil ikke flytte seg. Da er vi med ett like langt.

Jeg husker plutselig at Olav, i følge ham selv, aldri har vært særlig flink til å orientere, og selv om jeg har fått stadig høyere tanker om hans orienteringsevner i løpet av turen vår, så begynner jeg nå å tvile. Skal vi måtte gi opp å finne stolpe nummer 89, og hvordan skal vi klare å finne veien tilbake til stien? Da hører jeg plutselig fra Olav:

– Det var ikke mye til søkk. Det står at den skal være plassert i et søkk. Dette vil vi orienteringsløpere kalle ei grop. Ei lita grop.

Med ett ser jeg den fantastiske stolpen stående i en bitteliten grop. Den svarte fargen som er brukt øverst på stolpen, skal signalisere at det er en vanskelig plassert stolpe, og den mørke fargen i den mørke skogen, gjør den ikke mindre vanskelig å oppdage.

Lettet kan jeg se at Olav registrerer funnet, og vi beveger oss videre mot den siste stolpen på turen – nummer 90 som skal stå oppe på en kolle. Denne er ikke like vanskelig som den forrige, og Olav finner den uten særlige problemer.

Selv er jeg glad turen nærmer seg slutten. Det har vært svært hyggelig, men jeg kjenner at jeg både er sulten, tørst og sliten. Olav hadde lovt meg en tur på rundt 17 kilometer. Den oppgitte målestokken på kartet viste seg å være feil. Nå, 3 timer og 42 minutter seinere, ser jeg at det har blitt 20,31 kilometer. Jeg er ved slutten av min stolpejakt, mens Olav, som før han møtte meg denne dagen, allerede hadde registrert 12 stolper og tilbakelagt åtte kilometer på Grymyr litt sør for Brandbu, gjerne kunne tenkt seg å dra videre på stolpejakt i Gran. Der venter nye 30 stolper og 14 kilometer. Han ser på klokka og vurderer at den turen får han ta i morgen. Det blir for seint i dag. Selv skal jeg bruke morgendagen til å hvile.

De eldste er fortsatt best.

Olavs utvalgte turer

Foto: Olav Engen

Den første stolpejakt: Gjøvik 21.07.2014, 29 km og 65 stolper.

Foto: Olav Engen

Den lengste dagen: Nes 10.05.2016, 76 km og 120 stolper.

Foto: Olav Engen

Flest stolper: Toten 19.07.2015, 54 km og 126 stolper.

Foto: Olav Engen

Den tyngste: Venabygdsfjellet 08-09.09.2015, 99 km og 40 stolper.

Foto: Olav Engen

Mest urbane: Oslo sentrum 19.05.2017, 18 km og 50 stolper.

Foto: Olav Engen

Mest omfattende: Sarpsborg 1000 år i 2015-2016, 489 km og 1000 stolper (16 turer).

Dette er stolpejakten

- Stolpejakten går ut på å finne stolper sentralt plassert i ulike kommuner. Stolpene kan registreres både manuelt, digitalt og ved å laste ned en applikasjon på mobilen slik at man kan skanne QR-koden som hver stolpe er utstyrt med.
- Stolpejakten tar sikte på å legge til rette for å aktivisere alle, både unge og gamle.
- Stolpejakten er et gratis tilbud.
- Kartene har god målestokk som gjør dem lett å lese for både unge og gamle
- Kart og info vil være tilgjengelig flere steder i de ulike kommunene og på Stolpejakten.no.
- Stolpene kan registreres ved at du skriver inn bokstavkoden på kartet og sender den i posten til Stolpejakten eller du går inn på Stolpejakten.no og skriver inn kodene der. Du kan også skanne QR-koden på stolpen i appen og registrere den der og da.
- Hver registrerte stolpe gir deg et lodd i den lokale Stolpejakten sitt lotteri, og du kan vinne flotte premier.
- Det finnes også stolpejakter som organiseres av andre enn Stolpejakten.no.